

**CALITATE ÎN ȘCOALA DIN ROMÂNIA PRIN STANDARDE ȘI
STANDARDE DE REFERINȚĂ**

GHID GENERAL

Resurse informaționale de bază

✦ **Standardele** de evaluare a școlilor din România:

1. HG nr. 21/2007 privind aprobarea **Standardelor de autorizare de funcționare provizorie a unităților de învățământ preuniversitar, precum și a Standardelor de acreditare și evaluare periodică a unităților de învățământ preuniversitar**, publicată în MO nr. 38/18.01.2007
2. HG nr. 1534/2008 privind aprobarea **Standardelor de referință și a indicatorilor de performanță pentru evaluarea și asigurarea calității în învățământul preuniversitar**, publicată în MO nr. 822/08.12.2008

✦ **Metodologiile** de evaluare externă a școlilor din România:

1. HG nr. 22/2007 privind **aprobarea Metodologiei de evaluare instituțională în vederea autorizării, acreditării și evaluării periodice a organizațiilor furnizoare de educație**, publicată în MO nr. 59/25.01.2007

CUPRINS

1. Introducere
2. Calitatea în educație: definiție; principii; niveluri de realizare
3. Standardele: principii de realizare și funcționare; standardele de acreditare; standardele de referință (de calitate); structură; tablou numeric; aplicabilitate
4. Evaluarea școlii pe baza standardelor (autoevaluarea)
5. Anexă: standardele naționale de acreditare și de referință (de calitate); dovezi de îndeplinire

1. Introducere

În educația din România există, în momentul actual (2011), un sistem complet de standarde de evaluare instituțională pentru învățământul preuniversitar: standardele de acreditare și standardele de referință (de calitate). Acestea sunt rodul voinței politice, conștiente că descentralizarea și autonomia școlară implică o creștere substanțială a controlului și a răspunderii publice.

Prezentul ghid este un instrument util în înțelegerea tuturor cerințelor cuprinse în standarde. Scopul acestuia este multiplu:

- **toate unitățile de învățământ preuniversitar să posede instrumentarul necesar pentru a-și putea autoevalua, în mod realist și obiectiv, activitatea, în scopul îmbunătățirii rezultatelor elevilor, al corelării cu realitățile sociale, economice și culturale locale;**
- **toate unitățile de învățământ preuniversitar să fie la curent cu gama de documente necesare în orice demers de evaluare externă, realizat de către orice tip de autoritate educațională;**
- **toți actorii din școală să-și înțeleagă optim rolul de susținători ai dezvoltării elevilor, într-o școală în care elevul trebuie plasat în poziție centrală;**

- **responsabilii de calitate din școală să distingă între documentele strict necesare, cu rol de dovadă și documentele „surplus”, „maculatură”, între birocrăția obligatorie și aceea negativă.**

GHIDUL GENERAL este:

- **instrument pentru autoevaluare;**
- **„busolă” pentru evaluarea externă;**
- **suport pentru sprijinirea dezvoltării personale a elevilor;**
- **jalon al limitelor birocrăției obligatorii.**

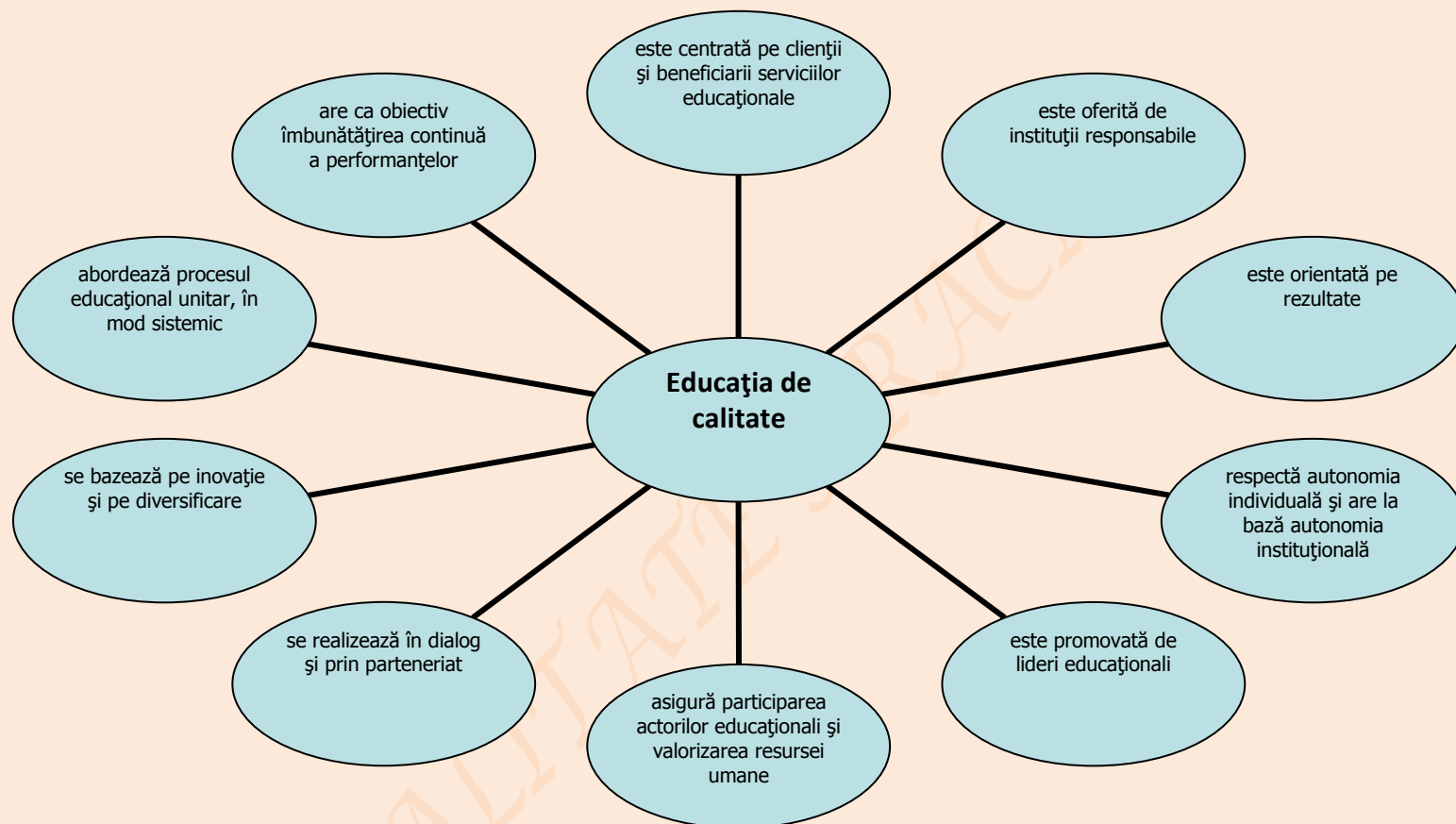
2. Calitatea în educație: definiție; principii; niveluri de realizare

✦ Definiție

Calitatea în educație este ansamblul de caracteristici ale unui program de studii și ale furnizorului acestuia prin care sunt îndeplinite așteptările beneficiarilor și standardele de calitate.

✦ Principiile educației de calitate în România

Setul de principii care au orientat întregul sistem de management și asigurare a calității în învățământul preuniversitar din România a fost enunțat și asumat prin Declarația de principii a ARACIP din noiembrie 2006.

Nivelurile de realizare a calității în școală, așa cum sunt stabilite pe baza standardelor asumate în România, sunt:

- **Nesatisfăcător** - nu sunt îndeplinite toate standardele obligatorii, care stabilesc un minim de calitate;
- **Satisfăcător** - sunt îndeplinite toate standardele obligatorii, care stabilesc minimul de calitate;
- **Bine** - este îndeplinită cel puțin o cerință a standardelor de referință (de calitate);
- **Foarte bine** - sunt îndeplinite toate standardele de referință (de calitate);
- **Excelent** - unitatea de învățământ a depășit nivelul jalonat de standardele de referință (de calitate), și-a stabilit proprii standarde, este creatoare, inovează.

Interpretarea nivelului de realizare se face, atât la autoevaluare, cât și la evaluare externă, **pentru fiecare indicator în parte.**

3. Standardele: principii de realizare și funcționare; standardele de acreditare; standardele de referință (de calitate); structură; tablou numeric; aplicabilitate

✦ Principii de realizare și funcționare a standardelor din România:

1. standarde naționale;
2. standarde cu caracter general;
3. standarde identice pentru subsistemul public și particular;
4. standarde unice pentru evaluarea internă (autoevaluare) și evaluarea externă;
5. standarde comune pentru toate autoritățile educaționale cu rol de evaluare, monitorizare, control.

Prin urmare, nivelurile de realizare a calității în școală sunt „jalonate” prin standarde, în modul următor:

- **Satisfăcător:** standardele de acreditare, cu descriptori evaluabili binar (da/nu); obligatorii; reprezintă minimumul de calitate;
- **Foarte bine:** standardele de referință (de calitate), cu descriptori ilustrativi ai calității ca progres, valoare adăugată; reprezintă nivelul optimal, pe baza bunelor practici (“benchmarks”) naționale și internaționale.

✦ Standardele "normative" și excelența:

O școală excelentă îndeplinește toate standardele obligatorii (de acreditare), atinge toți descriptorii ilustrativi din standardele de referință (de calitate) și inovează cel puțin într-una din cele 43 de zone măsurate de indicatorii de performanță, creându-și propriul standard.

✦ Standardele de evaluare: standardele de acreditare și de referință (de calitate)

Tipuri:

- ❖ Standardele de acreditare: standarde de autorizare, standarde de acreditare și de evaluare periodică;
- ❖ Standardele de referință (de calitate).

Standardele au o structură comună, fiind realizate în mod **unitar și în continuitate**, evidențiindu-se, pentru fiecare domeniu, criteriu, subdomeniu și indicator, un **progres clar** de la descriptorii pentru autorizare, la cei pentru acreditare și la aceia din standardele de referință. **Domeniile (3) și criteriile (15)** prevăzute de lege sunt generale și, ca urmare, ele sunt operaționalizate în **subdomenii**, în

conformitate cu bunele practici existente și cu structura modelelor de calitate aplicate la ora actuală. Pentru fiecare **subdomeniu**, sunt precizați **indicatori** corespunzători (43), pentru a evalua „gradul de realizare a unei activități desfășurate de o organizație furnizoare de educație”. **Indicatorul** de performanță reprezintă un instrument de măsurare a gradului de realizare a unei activități desfășurate de o organizație furnizoare de educație prin raportare la standarde, respectiv la standarde de referință. Pentru fiecare indicator, sunt formulați **descriptori**.

Diferențierea între standarde (de autorizare și de acreditare) și standardele de referință este realizată prin modul de definire a descriptorilor specifici:

- **Pentru standard (de autorizare și acreditare)** ca descriere a cerințelor, formulate în termen de reguli sau rezultate, care definesc *nivelul minim obligatoriu* de realizare a unei activități în educație.
- **Pentru standardul de referință**, ca descriere a cerințelor care definesc un *nivel optimal* de realizare a unei activități de către o organizație furnizoare de educație, pe baza bunelor practici existente la nivel național, european sau mondial.

Prin urmare, structura unitară a standardelor de evaluare instituțională (standarde de acreditare și standarde de referință) se reprezintă astfel:

Exemplu

Domeniul : A. Management educațional; criteriul : a) structurile instituționale, administrative și manageriale

Subdo- menii	Indicatori de performanță	Descriptori
-------------------------	--------------------------------------	--------------------

Domeniul C, Management educațional

Criteriul a) Strategii și proceduri pentru asigurarea calității

Subdomeniul: Autoevaluarea instituțională

Indicator de performanță: Existența și aplicarea procedurilor de autoevaluare instituțională

Descriptori:

- Existența procedurilor de autoevaluare instituțională care respectă prevederile legale (la **autorizare,**

cerință formulată în termen de **reguli** sau **rezultate**, care definesc nivelul **minim obligatoriu** de realizare a unei activități în educație);

- Realizarea procedurilor și utilizarea instrumentelor de autoevaluare instituțională care respectă prevederile legale (la **acreditare**, cerință formulată în termen de **reguli** sau **rezultate**, care definesc nivelul **minim obligatoriu** de realizare a unei activități în educație);
- Furnizorul de educație utilizează proceduri de autoevaluare proprii adaptate pentru domeniile și criteriile prevăzute de lege (pentru evaluarea periodică a calității, **în plus**, cerințe care definesc un nivel **optimal** de realizare a unei activități de către o organizație furnizoare de educație, pe baza **bunelor practici existente la nivel național, european sau mondial**).

CALITATE

În concluzie, standardele cuprind: Domeniile (3) și criteriile (15) prevăzute în art. 10 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației, aprobată cu completări și modificări prin Legea nr. 87/2006; subdomeniile corespunzătoare domeniilor și criteriilor respective; un număr de indicatori (43); un număr variabil de descriptori care să arate, pentru fiecare indicator, „regula” care trebuie respectată sau „rezultatul” care trebuie obținut - pentru standardele de funcționare (de autorizare, de acreditare / de evaluare periodică) sau „cerințele” care indică nivelul optimal de realizare – pentru standardele de calitate (de referință).

Descriptorii sunt formulați în termeni **cantitativi** (număr, procente etc.) și **calitativi** (concordanță, adecvare, progres etc.), astfel încât îndeplinirea cerințelor să poată fi dovedită în mod obiectiv, pe baza unor **dovezi** clare.

Pentru fiecare standard, ARACIP a elaborat **fișe sintetice** care indică și tipul de dovezi necesare dovedirii îndeplinirii standardului, pentru fiecare descriptor.

Structura comună a standardelor și a standardelor de referință (care cuprinde domeniile, criteriile, subdomeniile și indicatorii) este cea de mai jos:

<i>Domenii</i>	<i>Criterii</i>	<i>Subdomenii</i>	<i>Indicatori</i>
A. Capacitate instituțională	a) structurile instituționale, administrative și manageriale;	1. Management strategic	<p>1.1. Existența, structura și conținutul documentelor proiective (proiectul de dezvoltare și planul de implementare);</p> <p>1.2. Organizarea internă a unității de învățământ;</p> <p>1.3. Existența și funcționarea sistemului de comunicare internă și externă.</p>

		2. Management operațional	<p>2.1. Funcționarea curentă a unității de învățământ;</p> <p>2.2. Sistemul de gestionare a informației (înregistrarea, prelucrarea și utilizarea datelor și informațiilor);</p> <p>2.3. Asigurarea serviciilor medicale pentru elevi;</p> <p>2.4. Asigurarea securității tuturor celor implicați în activitatea școlară, în timpul desfășurării programului;</p> <p>2.5. Asigurarea serviciilor de orientare și consiliere pentru elevi.</p>
	b) baza materială	1. Spații școlare	<p>1.1. Existența și caracteristicile spațiilor școlare;</p> <p>1.2. Dotarea spațiilor școlare;</p> <p>1.3. Accesibilitatea spațiilor școlare;</p> <p>1.4. Utilizarea spațiilor școlare.</p>

		2. Spații administrative	2.1. Existența, caracteristicile și funcționalitatea spațiilor administrative.
		3. Spații auxiliare	3.1. Existența, caracteristicile și funcționalitatea spațiilor auxiliare; 3.2. Accesibilitatea spațiilor auxiliare; 3.3. Utilizarea spațiilor auxiliare.
		4. Materialele și mijloacele de învățământ, auxiliarele curriculare	4.1. Dotarea cu mijloacele de învățământ și cu auxiliare curriculare; 4.2. Existența și dezvoltarea fondului bibliotecii școlare/ centrului de informare și documentare; 4.3. Dotarea cu tehnologie informatică și de comunicare; 4.4. Accesibilitatea echipamentelor, materialelor, mijloacelor de învățământ și auxiliarelor curriculare.

		5. Documente școlare	5.1. Procurarea și utilizarea documentelor școlare și a actelor de studii.
	c) resursele umane	1. Managementul personalului	1.1. Managementul personalului didactic și de conducere; 1.2. Managementul personalului didactic auxiliar și personalului nedidactic.
B. Eficacitate educațională	a) conținutul programelor de studiu	1. Oferta educațională	1.1. Definirea și promovarea ofertei educaționale; 1.2. Existența parteneriatelor cu reprezentanți ai comunității.
		2. Curriculum	2.1. Proiectarea curriculum-ului; 2.2. Realizarea curriculum-ului.
	b) rezultatele învățării	1. Performanțele școlare	1.1. Evaluarea rezultatelor școlare.

		2. Performanțele extrașcolare	2.1. Evaluarea rezultatelor la activitățile extracurriculare (extra-clasă și extrașcolare).
	c) activitatea de cercetare științifică sau metodică, după caz	1. Activitatea științifică și metodică	1.1. Activitatea științifică; 1.2. Activitatea metodică a cadrelor didactice.
	d) activitatea financiară a organizației	1. Activitatea financiară	1.1. Constituirea bugetului școlii; 1.2. Execuția bugetară.
C. Managementul calității	a) strategii și proceduri pentru asigurarea calității	1. Autoevaluarea instituțională	1.1. Existența și aplicarea procedurilor de autoevaluare instituțională.
		2. Managementul calității la nivelul organizației	2.1. Existența și aplicarea procedurilor interne de asigurare a calității; 2.2. Dezvoltarea profesională a personalului.

	b) proceduri privind inițierea, monitorizarea și revizuirea periodică a programelor și activităților desfășurate	1. Revizuirea periodică a ofertei școlare	1.1. Revizuirea ofertei educaționale și a proiectului de dezvoltare.
	c) proceduri obiective și transparente de evaluare a învățării	1. Optimizarea procedurilor de evaluare a învățării	1.1.Existența și aplicarea procedurilor de optimizare a evaluării învățării.

	d) proceduri de evaluare periodică a calității corpului profesoral	1. Evaluarea corpului profesoral	1.1.Evaluarea calității activității corpului profesoral.
	e) accesibilitatea resurselor adecvate învățării	1. Optimizarea accesului la resursele educaționale	1.1.Optimizarea accesului la resursele educaționale.
	f) baza de date actualizată sistematic, referitoare la asigurarea internă a calității	1. Constituirea și actualizarea bazei de date a organizației	1.1.Constituirea bazei de date a unității de învățământ.

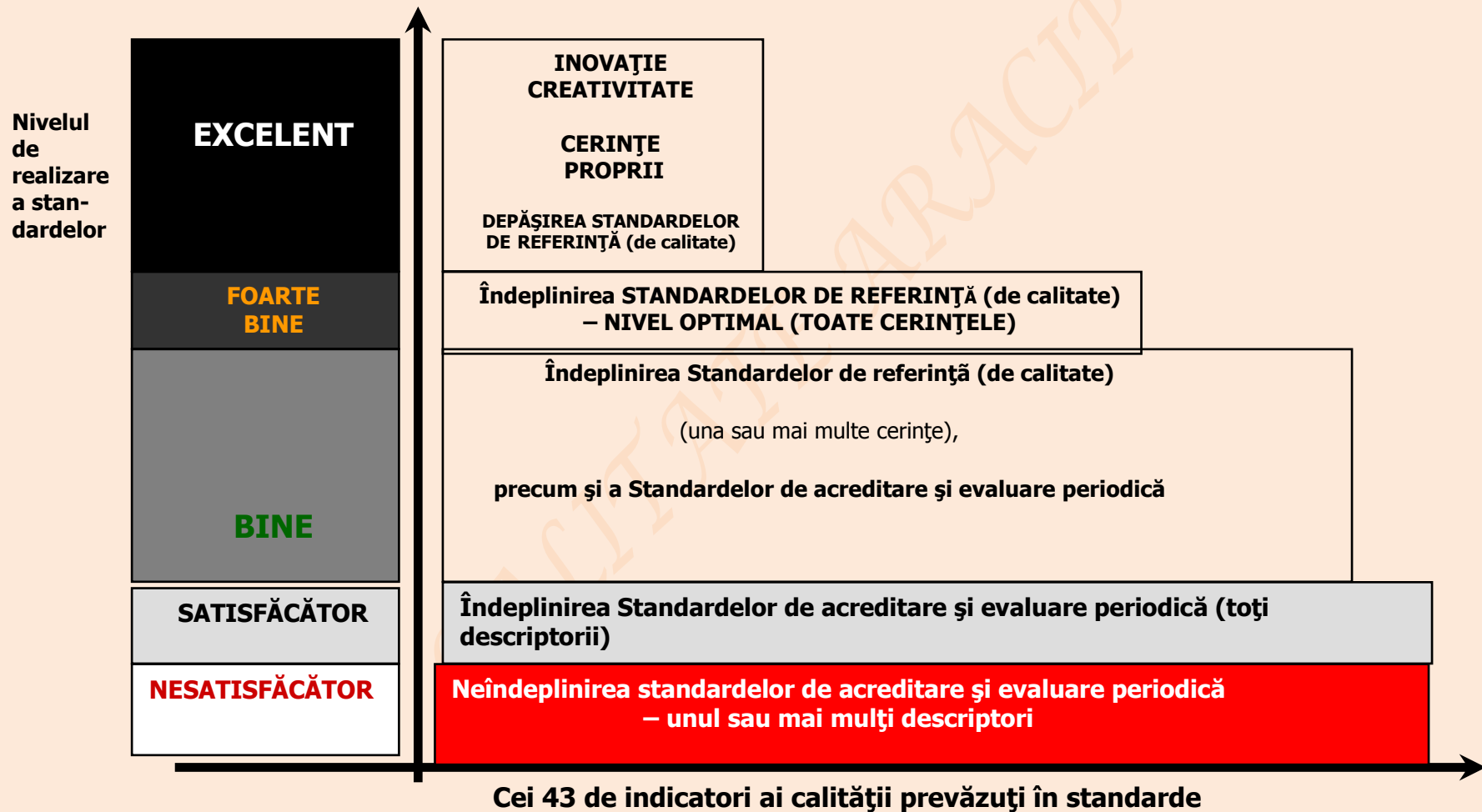
	g) transparența informațiilor de interes public cu privire la programele de studii și, după caz, certificatele, diplomele și calificările oferite	1. Asigurarea accesului la informație al persoanelor și instituțiilor interesate	1.1.Asigurarea accesului la oferta educațională a școlii.
	h)funcționalitatea structurilor de asigurare a calității educației, conform legii	1. Funcționarea structurilor responsabile cu evaluarea internă a calității	1.1.Constituirea și funcționarea structurilor responsabile cu evaluarea internă a calității.

Diferențierea *standardelor* și a *standardelor de referință* se realizează prin *modul de formulare a cerințelor în cadrul descriptorilor* (în termeni de „regulă” sau „rezultat”, respectiv în termeni de „nivel optimal de realizare a unei activități”), dar și prin *numărul de descriptori atașați*. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, dacă la **acreditare** ponderea cea mai mare o au descriptorii atașați domeniului A (Capacitate instituțională), pentru **evaluarea calității**, în mod firesc, domeniile B (Eficacitate educațională) și C (Managementul calității) au ponderea cea mai mare.

Domeniu	Criteriu	Indicatori	Descriptori – standarde de acreditare	Descriptori – standarde de referință (de calitate)	Total descriptori / criteriu
A	Aa	8	38	18	56
	Ab	13	50	9	59
	Ac	2	11	1	12
	Total A	23	99	28	127

B	Ba	4	20	18	38
	Bb	2	12	11	23
	Bc	2	6	4	10
	Bd	2	8	4	12
	Total B	10	46	37	83
C	Ca	3	10	15	25
	Cb	1	2	2	4
	Cc	1	3	4	7
	Cd	1	6	4	10
	Ce	1	3	1	4
	Cf	1	2	3	5
	Cg	1	3	3	6
	Ch	1	1	4	5
	Total C	10	30	36	66
Total general:	15	43	175	101	276

Nivelul de realizare a standardelor este prezentat, schematic, mai jos:

Aplicabilitatea standardelor

Tipul de standard	Etapa în funcționarea școlii	Tipul de evaluare instituțională
<i>Standardele de autorizare</i>	Înființarea unei unități de învățământ, a unui nivel/specializare/calificare profesională; introducerea în rețeaua școlară locală.	<ul style="list-style-type: none"> • Autoevaluare inițială; • Autoevaluare de parcurs (pe tot parcursul funcționării provizorii); • Evaluare externă pentru acordarea autorizației de funcționare provizorie; • Monitorizarea și controlul.
<i>Standardele de acreditare și de evaluare periodică</i>	Acreditarea unității de învățământ/nivelului/specializării/calificării	<ul style="list-style-type: none"> • Autoevaluare de parcurs (permanentă, începând din

	<p>profesionale, la sfârșitul ciclului de învățământ, în maxim 2 ani de la absolvirea primei promoții; introducerea în sistemul național de educație.</p>	<p>etapa de funcționare provizorie),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluare externă pentru acreditare; • Evaluare externă periodică (în maxim 3 ani de la acordarea acreditării), • Monitorizarea și controlul.
<p><i>Standardele de referință (de calitate)</i></p>	<p>Întregul parcurs al organizării și funcționării școlii după acreditare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Autoevaluare de parcurs; • Evaluare externă periodică (din 5 în 5 ani).

CAL

4. Evaluarea școlii pe baza standardelor (autoevaluarea)

Autoevaluarea (sau, cum este definită în lege, „evaluarea internă”) trebuie să fie sinceră și obiectivă; aceasta stă la baza oricărui proces de îmbunătățire a calității.

✦ **Autoevaluarea și evaluarea externă se realizează din 3 perspective:**

- **proiectarea și organizarea managerială;**
- **mobilizarea de resurse în scopul obținerii rezultatelor așteptate;**
- **eforturile depuse în vederea îmbunătățirii activității.**

Judecarea nivelului de îndeplinire a cerințelor minime obligatorii, respectiv optime, de derulare a activităților educative îl va conduce pe fiecare actor educațional (elev, părinte, comunitatea locală, angajator) către o decizie obiectivă și responsabilă privind prezentul (unde suntem ?) și viitorul (unde vrem să ajungem ?) formării / educării fiecăruia.

Unde suntem?

Unde vrem să ajungem?

Autoevaluarea este un proces continuu care oferă, totodată, și dovezi pentru evaluarea externă a calității și are în vedere **ambele categorii de standarde** (de acreditare și, respectiv, de referință).

Rezultatele evaluării sunt făcute publice de către unitățile de învățământ, inspectoratele școlare, ARACIP.

Unitățile școlare trebuie să inițieze procesul de autoevaluare, care le va defini profilul de calitate și le va sprijini în stabilirea țintelor pentru dezvoltarea instituțională ulterioară și pentru îmbunătățirea calității educației oferite.

Calendar:

- autoevaluarea a demarat oficial, ca obligație legală, din anul școlar 2007-2008;
- raportul de evaluare internă, realizat de către CEAC și făcut public, se transmite la ARACIP, prin inspectoratul școlar, la 1 octombrie, anual.

Ce **urmări** are autoevaluarea sinceră și obiectivă?

Rezultatul autoevaluării/indicator	Urmarea
<i>nesatisfăcător</i>	Identificarea responsabililor și aplicarea neîntârziată a politicilor și măsurilor remediale, cu bugetele aferente; școala nu asigură protecția beneficiarilor.
<i>satisfăcător</i>	Stabilirea țintelor pentru dezvoltare și pentru îmbunătățirea calității conform documentelor programatice și în funcție de resurse, posibilități, tradiție, viziune managerială etc.
<i>bine</i>	Stabilirea țintelor pentru dezvoltare și pentru îmbunătățirea calității, avându-se în vedere, cu precădere, aspectele la care performanța este doar „satisfăcătoare”, dar fără a le neglija pe celelalte –

	care trebuie, evident, menținute la nivelul deja atins.
<i>foarte bine</i>	Stabilirea ca țintă principală pentru dezvoltare și pentru îmbunătățirea calității aducerea la nivel de excelență a unor aspecte specifice, în funcție de opțiunile stabilite în documentele programatice – deci, din nou, în funcție de resurse, posibilități, tradiție, viziune managerială etc.
<i>excelent</i>	Stabilirea altor ținte pentru nivelul de excelență.

Existența progresului este un descriptor asociat, implicit sau explicit tuturor indicatorilor. Deci, **inexistența progresului** înseamnă neîndeplinirea descriptorilor respectivi și **va fi considerată ca o diminuare a calității**, pentru perioada de referință luată în considerare la evaluare.

De aceea, în evaluarea calității educației, inclusiv în aprecierea excelenței, se consideră **progresul în îmbunătățirea calității (continuu, permanent și bazat pe dovezi)**, în privința:

- **Nivelului de realizare a obiectivelor asumate;**
- **Satisfacerii nevoilor beneficiarilor direcți și indirecti de educație;**
- **Inițiativei, inovației, creativității** prin care furnizorul de educație își definește personalitatea proprie, prin care își atrage clienții și beneficiarii și care se constituie ca **exemple de bună practică („benchmarks“)**.

Progresul este posibil pentru orice unitate școlară, la orice nivel s-ar situa performanța acesteia, la un moment dat și pentru un anumit indicator.

Existența progresului, a valorii adăugate, vor face posibile compararea rezultatelor evaluării instituționale și clasamentele/ierarhiile. Școlile vor fi grupate în categorii, în funcție de tip și de contextul specific de funcționare (conform indicatorilor de risc).

Multe școli funcționează în comunități în care acționează factori de risc (sărăcia, șomajul, nivelul scăzut de educație, lipsa de resurse materiale etc.). Chiar dacă aceste școli depun eforturi similare sau chiar mai mari decât școlile din comunități favorizate, rezultatele obținute pot fi foarte diferite. Ca urmare, pentru a putea măsura „valoarea adăugată”, este necesară o estimare corectă a condițiilor de intrare, exprimate în „factori de risc”.

Pentru fiecare categorie se va stabili un nivel așteptat de calitate, în funcție de indicatorii de rezultat.

Rezultatele evaluării externe, înregistrate în raportul de evaluare externă publicat, comparate cu rezultatele așteptate, vor arăta dacă o anumită școală "produce" calitate și ce loc ocupă prin raportare la altele similare, funcționând în aceleași condiții.

Contribuția concretă a fiecărei unități școlare la zestrea de cunoștințe, deprinderi și competențe a indivizilor și comunității va putea fi măsurată, în condițiile elaborării de către ARACIP a hărții naționale a riscului educațional.

La evaluarea externă, fiecare unitate școlară trebuie să **dovedească** îndeplinirea cerințelor, pentru fiecare indicator, referindu-se (cu dovezi) la una sau mai multe dintre sugestiile de bună practică menționate la fiecare descriptor sau la **alte modalități (argumentate) de realizare a cerințelor respective**.

Prin urmare, descrierea surselor dovezilor, așa cum apar mai jos, vine în sprijinul unității de învățământ în procesul de autoevaluare realizat în scopul îmbunătățirii continue.